

UTJECAJ PRETHODNIH MOTORIČKIH ISKUSTAVA NA STAVOVE STUDENATA O DRUŠTVENO KORISNOM UČENJU^{1 2}

UDK: 796.012.1-057.874
378.147:796
DOI: 10.5937/snp13-1-44821

Durđica Miletić³

Kineziološki fakultet Sveučilišta u Splitu, Hrvatska

Ivana Jadrić

Sveučilište u Splitu, Hrvatska

Alen Miletić

Kineziološki fakultet Sveučilišta u Splitu, Hrvatska

Apstrakt: Društveno korisno učenje (DKU) je rastući inovativni pedagoški model, koji sve više postaje popularan u visokom obrazovanju u oblasti sporta i tjelesnog vježbanja. Studenti kineziologije orijentirani su na društvo, te je važno da za vrijeme obrazovanja razvijaju povezanost i odgovornost u odnosu na društvo. Ovo istraživanje provedeno je na uzorku 58 studenata kineziologije u dobi od 20 do 22 godine. U prvoj fazi istraživanja polistrukturiranim intervjuom utvrđeno je šest istraživačkih grupa formiranih prema prethodnim motoričkim iskustvima studenata s obzirom na vrstu motoričkih vještina i dužinu bavljenja određenom motoričkom aktivnosti. Šest istraživačkih grupa formirano je prema dominantnim motoričkim aktivnostima na: umjetničke i estetske aktivnosti, rekreativne aktivnosti usmjerene društvu, individualno usmjerene rekreativne aktivnosti, timski sportovi, individualni sportovi, borilački sportovi. Da bi se utvrdili stavovi studenata o koristima DKU, primijenjen je SELEB upitnik. Upitnik generira 27 tema koji čine SELEB skalu za mjerenje koristi DKU kroz šest kategorija: građanska odgovornost, međuljudske vještine, sposobnost vođenja, sposobnost primjene znanja, opće životne vještine i kritičko promišljanje. Korištena je Analiza varijance kako bi se utvrdile razlike u istraživačkim grupama definiranim prema prethodnom motoričkom iskustvu studenata. Rezultati pokazuju značajne razlike između stavova studenata o DKU ($F_{5,52} = 3,19$; $p=0,014$). Najveće vrijednosti SELEB skale zabilježene su u grupi s dominantnim umjetničkim i estetskim predznanjima, a najniže u grupi individualnih sportova. Značajne razlike utvrđene su Post-hoc Tukey HSD testom između grupe individualnih sportova sa grupama dominantnih predznanja u rekreativnim aktivnostima usmjerenih društvu, timskim sportovima te umjetničkim i estetskim aktivnostima.

Ključne reči: SELEB skale, ciljevi održivog razvoja, fizičke aktivnosti

¹ Rad primljen: 28.5.2023; korigovan: 7.7.2023; prihvaćen za objavljivanje: 12.7.2023.

² Rad je pod ovim naslovom izlagan na V međunarodnoj naučnoj konferenciji „Sport, rekreacija, zdravlje“, u organizaciji Visoke sportske i zdravstvene škole iz Beograda, 19.5.2023. godine.

³ ✉ durdica.miletic@kifst.eu

UVOD

Edukacija o tjelesnom vježbanju na univerzitetskom nivou stalno se razvija u skladu sa suvremenim ciljevima obrazovanja okrenutim uključivosti. Kako je tjelesni odgoj u osnovi okrenut prema globalnom zdravlju, što implicira cilj održivog razvoja (*good health and well-being*) nije neobično u obrazovanju koristiti metode koje će doprinijeti prepoznavanju društvenih potreba i integrirati ih u proces visokog obrazovanja. Jedan od takvih metoda je i društveno korisno učenje (DKU) koje se sve značajnije primjenjuje u visokom obrazovanju. Studenti kineziologije orijentirani su prema povezivanju s društvom i odgovornosti za društvo tijekom studiranja, te se DKU uklapa u takve zahtjeve obrazovanja (Herold & Waring, 2018). Francisco-Garcés i sur. (2022) upućuju na eksponencijalni rast u implementaciji društveno korisnog učenja na univerzitetima uopće, pa tako i na univerzitetima u području obrazovanja tjelesnog vježbanja i zdravlja. Također, autori ističu kako je potrebno poboljšati kvalitetu istraživanja u ovom području.

Primarni fokus ove inovativne metode je podučavanje putem izazova i činjenica da se učenje zasniva na stvarnim problemima i izazovima iz prakse. Tako je obrazovanje u skladu sa suvremenim potrebama jer studenti koristeći metode DKU uče kako djelovati proaktivno, raditi u timu sa studentima drugih profila te odgovarati na potrebe i probleme društva (Jadrić et al., 2022). Prema Warren (2012), porast društveno korisnog učenja potakao je veliki interes na svim razinama obrazovanja i u različitim akademskim disciplinama, pa tako i u fizičkom obrazovanju. Ovaj pristup donosi interdisciplinarnu povezanost okrenutu studentu, te otvara mogućnosti i metode za integraciju kroz primjere iz prakse. Kao istaknute prednosti DKU u edukacijskom procesu različiti autori navode: usvajanje neophodnih akademskih i osobnih vještina (Hébert & Hauf, 2015), razvoj kritičkog razmišljanja (Flinders, 2013), timski rad (Pazos et al., 2020), vještine koje unapređuju međuljudske odnose (Prentice & Garcia, 2010). Također, viša je efikasnost i društvena aktivnost studenata koji sudjeluju u DKU, te studenti postaju osjetljiviji na društvene probleme i šire mrežu svojih društvenih kontakata. Veliki broj dosadašnjih istraživanja bavi se problemom mjerenja efekata i koristi od društveno korisnog učenja. Marco-Gardoqui i sur. (2020) kroz pregledno istraživanje objavljene literature analizirali su rezultate na više od 4000 studenata ekonomije koji su bili uključeni u DKU. Utvrdili su da su efekti za studente koji sudjeluju u DKU brojni, te da je najčešći ishod veća društvena angažiranost. Larsen (2017) također navodi kako će sudjelovanje u DKU poboljšati ishode učenja studenata kao što su društvena odgovornost, osjećaj efikasnosti, razvoj profesionalnih i osobnih vještina. Ali studije koje analiziraju koristi od sudjelovanja studenata kineziologije u aktivnostima DKU još su uvijek deficitarna.

Jedan od mogućih alata koji se mogu koristiti za mjerenje društveno korisnog učenja je i SELEB skala. Nastala je kao potreba da se identificiraju koristi povezane s prepoznavanjem da će studenti vjerojatno uočiti širok raspon potencijalnih dobiti od DKU. Toncar i sur. (2006) su razvili skalu naziva SELEB za koju su ocijenili da je korisna za procjenu kvalitete i efikasnosti inicijativa DKU iz perspektive studenata. Naziv **SE**rvice **L**earning **B**enefit (SELEB) skala je nastala kombinacijom ključnih slova i prvenstveno se odnosi na mjerenje koristi koje studentima nosi društveno korisno učenje. Konačna skala se sastoji od 27 stavki koje predstavljaju šest ključnih dimenzija, kategorija koristi: građanska odgovornost, međuljudske vještine, vještine vođenja, mogućnost primjene stečenog znanja, generalne životne vještine i kritičko razmišljanje. Prema tome, skala se može koristiti za razvoj specifičnih ciljeva DKU, kako bi se pratilo ostvarivanje ciljeva, te kako bi se projekti DKU mijenjali u skladu s refleksijom studenata. Za dobrobit studenata kineziologije, utvrđivanje stavova studenata od DKU putem SELEB skale, može se pomoći nastavnicima i istraživačima da bolje razumiju utjecaj DKU na ishode učenja i njihov ukupni razvoj.

Glavni cilj istraživanja je utvrditi koje od šest istraživačkih grupa formiranih prema prethodnom motoričkom iskustvu (umjetničke i estetske aktivnosti, rekreativne aktivnosti usmjerene društvu, individualno usmjerene rekreativne aktivnosti, timski sportovi, individualni sportovi, borilački sportovi) će najviše utjecati na stavove studenata o DKU (građanska odgovornost, međuljudske vještine, sposobnost vođenja, sposobnost primjene znanja, opće životne vještine i kritičko promišljanje) definirane SELEB skalom.

METODE

Uzorak ispitanika

Istraživanje je provedeno na uzorku 58 studenata kineziologije, u dobi od 20 do 22 godine. Studenti su upoznati s aktivnostima DKU kroz redoviti studijski program. Sudjelovanje u istraživanju bilo je dobrovoljno, a ispitanici su informirani da mogu odustati u svakom trenutku. Riječ je o pilot istraživanju koje daje uvodnu sliku o problematici uvođenja DKU u obrazovanje studenata kineziologije.

Prikupljanje podataka

Prva faza istraživanja bila je identificirati istraživačke grupe bazirane na prethodnom motoričkom iskustvu ispitanika. Koristeći polistrukturirani intervju, isti istraživač je ispitao svih 58 studenata kako bi se utvrdila vrsta dominantne prethodne sportske ili druge motoričke aktivnosti. Nakon što su se definirala dominantna cjeloživotna motorička znanja, studenti su sami odredili njihovu razinu na skali od 1 do 3. Razina 3 označava profesionalnu razinu motoričkih znanja i vještina koji imaju međunarodna natjecateljska iskustva. Razina 2 označava umjerenu ali još uvijek značajnu razinu motoričkih znanja i vještina. Razina 1 označava amatersko ili početno vladanje motoričkim znanjima i vještinama. Prema dobivenim informacijama, određene su grupe prema tipu i razini prethodnih motoričkih znanja i vještina. Formirano je šest istraživačkih grupa prema dominantnoj prethodnoj motoričkoj aktivnosti: umjetničke i estetske aktivnosti, rekreativne aktivnosti usmjerene društvu, individualno usmjerene rekreativne aktivnosti, timski sportovi, individualni sportovi, borilački sportovi.

Ispitanici u svim grupama dobili su osnovne informacije i instrukcije vezane za: a) osnovne informacije o istraživanju i ciljevima istraživanja; b) osnovne informacije o provedenim upitnicima i načinu ispunjavanja upitnika, kao i o anonimnosti u interpretaciji rezultata.

Varijable

U drugoj fazi eksperimenta, studenti su ispunili SELEB upitnik. Sa ciljem identifikacije koristi koje sudjelovanje u društveno korisnom učenju donosi studentima, Toncar i sur. (2006) razvili su upitnik koji sadrži šest faktora: građanska odgovornost, međuljudske vještine, sposobnost vođenja, sposobnost primjene znanja, opće životne vještine i kritičko promišljanje. Šest faktora pokriveno je s 27 tema koji obuhvaćaju rang korisnosti prema dosadašnjoj literaturi. Ispitanici su zamoljeni da odrede koliko je važan svaki od 27 tema za njihovo iskustvo u obrazovanju, na Likertovoj skali od 1 (uopće nije važno) do 7 (jako je važno).

Statistička obrada

Analiza varijance (One-way) korištena je za analizu razlika između šest istraživačkih grupa definiranih prethodnim motoričkim iskustvima: umjetničke i estetske aktivnosti (U), rekreativne aktivnosti usmjerene društvu (RS), individualno usmjerene rekreativne aktivnosti (RI), timski sportovi (G), individualni sportovi (I), borilački sportovi (B) i stavova studenata o društveno korisnom učenju definiranih sa šest faktora SELEB skale: građanska odgovornost, međuljudske vještine, sposobnost vođenja, sposobnost primjene znanja, opće životne vještine i kritičko promišljanje. Post-hoc Tukey HSD test izračunat je kako bi se utvrdile razlike između aritmetičkih sredina istraživanih grupa na razini značajnosti $p < 0.05$.

REZULTATI

Na početku je izračunata deskriptivna statistika s ciljem analiziranja i uspoređivanja sub-skala SELEB-a. Srednje vrijednosti i standardne devijacije ispitanika dobivenih na SELEB sub-skalama na ukupnom uzorku ispitanika nalaze se u Tablici 1. Testirano je svih šest sub-skala SELEB-a (kritičko promišljanje građanska odgovornost, međuljudske vještine, sposobnost vođenja, sposobnost primjene znanja, opće životne vještine). Najviše vrijednosti detektirane su kod sub-skale *sposobnost primjene znanja*, dok su najniže detektirane kod sub-skale *opće životne vještine*. Osnovni statistički parametri pokazuju zadovoljavajuću disperziju i distribucije sub-skala.

Tabela 1. *Descriptivna statistika sub-skala SELEB-a*

<i>N=58</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>Mean</i>	<i>SD</i>	<i>Skew</i>	<i>Kurt</i>
<i>Kritičko promišljanje</i>	3.00	7.00	5.67	1.13	-.60	-.23
<i>Građanska odgovornost</i>	3.00	7.00	5.63	.76	-.77	1.34
<i>Međuljudske vještine</i>	2.40	7.00	5.69	.91	-.97	1.57
<i>Sposobnost vođenja</i>	3.25	7.00	5.70	.79	-.70	.57
<i>Sposobnost primjene znanja</i>	3.33	7.00	5.96	.84	-1.21	1.29
<i>Opće životne vještine</i>	3.00	6.30	4.92	.74	-.65	.24
<i>SELEB</i>	3.74	7.00	5.65	.69	-.59	.14

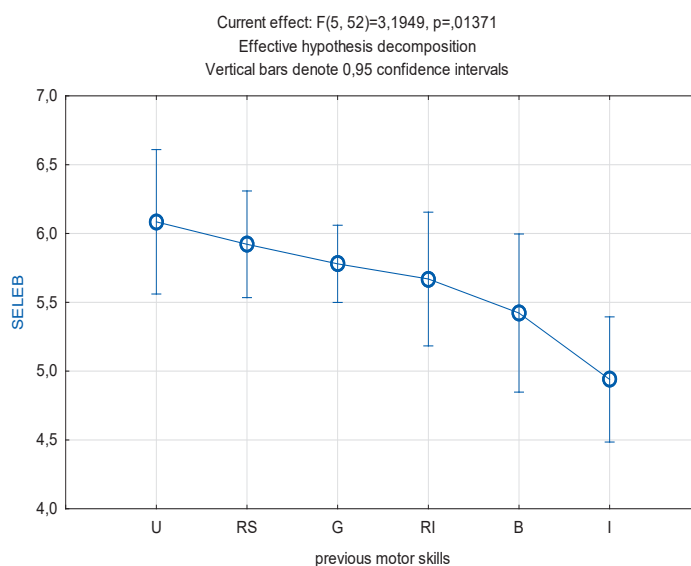
U cilju određivanja koja je od šest istraživačkih grupa najviše povezana sa stavovima o DKU, korištena je Analiza varijance (One – way ANOVA) i prikazana je na Slici 1. Tukey Post-hoc test je izračunat kako bi se utvrdile značajne razlike između grupa (Tablica 2). Prema rezultatima Tukey Post-hoc testa značajne razlike utvrđene su između grupe umjetničkih i estetskih aktivnosti i grupe individualnih sportova u korist grupe umjetničkih i estetskih aktivnosti ($p = 0.02$).

Tabela 2. *Post – hoc Tukey HSD test – razlike između šest istraživačkih grupa*

Grupe definirane prema prethodnom motoričkom iskustvu						
	U	RS	G	RI	B	I
U		1,00	0,91	0,85	0,53	0,02*
RS	1,00		0,99	0,96	0,70	0,02*
G	0,91	0,99		1,00	0,87	0,03*
RI	0,85	0,96	1,00		0,99	0,25
B	0,53	0,70	0,87	0,99		0,77
I	0,02*	0,02*	0,03*	0,25	0,77	

Istraživačke grupe: umjetničke i estetske aktivnosti (U), rekreativne aktivnosti usmjerene društvu (RS), individualno usmjerene rekreativne aktivnosti (RI), timski sportovi (G), individualni sportovi (I), borilački sportovi (B)

Zatim, značajne razlike utvrđene su između grupe rekreativnih aktivnosti okrenutih društvu i grupe individualnih sportova u korist grupe rekreativnih aktivnosti okrenutih društvu ($p = 0.02$). Konačno, prema rezultatima Tukey Post-hoc testa značajne razlike utvrđene su između grupe timskih sportova i grupe individualnih sportova u korist grupe timskih sportova ($p = 0.02$).

Slika 1. *Analiza varijance (One–way ANOVA) između šest istraživačkih grupa povezana sa stavovima o DKU.*

DISKUSIJA

Rezultati ukupne SELEB skale i sub-skala usporedive su s dosadašnjim istraživanjima. McGorry (2012) koristio je 12 itemsku SELEB skalu sa četiri pripadajuća faktora: praktične vještine, međuljudske vještine, građanska i osobna odgovornost na uzorku studenata preddiplomskog studija. Rezultati se mogu usporediti sa srednjim vrijednostima u ovom istraživanju. Srednje vrijednosti se kreću u rasponu između 5.3 za građansku odgovornost i 6.4. za međuljudske vještine. Najviše vrijednosti SELEB skale zabilježene su u grupi s dominantno umjetničkim i estetskim motoričkim predznanjima, dok su najniže vrijednosti zabilježene u grupi s dominantnim prethodnim iskustvima u individualnim sportovima.

Ispitanici u grupi s umjetničkim i estetskim aktivnostima imaju dominantna prethodna iskustva u aktivnostima kao što su sviranje instrumenata, crtanje, društveni ples te druge aktivnosti s umjetničkim i estetskim sadržajima. Možemo pretpostaviti da takva prethodna iskustva utječu na višu razinu socijalizacije, pa tako i društvenu osjetljivost, što povezujemo s motivacijom studenata da sudjeluju u aktivnostima društveno korisnog učenja. S druge strane, dugogodišnje bavljenje individualnim sportovima može doprinijeti smanjenom interesu i angažmanu u društveno korisnim aktivnostima. Potrebna su dalja istraživanja kako bi se potvrdile ovakve pretpostavke.

Značajne razlike dobivene Post-hoc Tukey HSD testom između grupa s minimalnim prethodnim iskustvom u individualnim sportovima i grupe sa dominantnim prethodnim iskustvom u rekreativnim aktivnostima okrenutim društvu, timskim sportovima i umjetničkim i estetskim aktivnostima. Rekreativne aktivnosti okrenute društvu podrazumijevaju iskustvo u aktivnostima kao što su kuhanje, rukovanje strojevima, planinarenje, ribarstvo, vrtlarenje, i slično; dok grupa timskih sportova podrazumijeva dugogodišnje treniranje timskih sportova kao što su nogomet, košarka, odbojka, rukomet ili vaterpolo. Ispitanici obje grupe pokazuju veći interes za društveno korisne aktivnosti nego ispitanici u grupi s prethodnim iskustvima u individualnim sportovima. Važno je istaknuti da je ovo preliminarna opservacija koja mora potvrditi naredna istraživanja.

ZAKLJUČAK

U zaključku, prethodna motorička iskustva mogu utjecati na stavove i motivaciju za sudjelovanjem u aktivnostima društveno korisnog učenja kod studenata kineziologije. Možemo pretpostaviti da će studenti s prethodnim iskustvima u umjetničkim i estetskim aktivnostima, rekreativnim aktivnostima okrenutim društvu i timskim sportovima biti više zainteresirani za sudjelovanje u aktivnostima DKU. Dalja istraživanja su potrebna na uzorku studenata kineziologije koji aktivno prolaze programe DKU, te njihova refleksija na dobrobiti od DKU su neophodna kako bi se potvrdili dobiveni rezultati.

LITERATURA

1. Flinders, B. A. (2013). Service-Learning Pedagogy: Benefits Of A Learning Community Approach. *Journal of College Teaching & Learning –Third Quarter 2013*, 10(3), 159-166.
2. Francisco-Garcés, X., Salvador-Garcia, C., Maravé-Vivas, M., Chiva-Bartoll, O., & Santos-Pastor, M. L. (2022). Research on Service-Learning in Physical Activity and Sport: Where We Have Been, Where We Are, Where We Are Going. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(11), 6362.
3. Hébert, A., & Hauf, P. (2015). Student learning through service learning: Effects on academic development, civic responsibility, interpersonal skills and practical skills. *Active Learning in Higher Education*, 16(1), 37–49.
4. Herold, F., & Waring, M. (2018). An investigation of pre-service teachers' learning in physical education teacher education: Schools and university in partnership. *Sport, Education and Society*, 23(1), 95-107.
5. Jadrić, I., Bilić, I., & Miletić, Đ. (2022). Institutionalisation of the service-learning as a tool in higher education image building. *Proceedings of the 1st International Scientific and Professional Conference on Service-Learning "COMMUNITY-ENGAGED UNIVERSITY"*, May 20, 2022, Split, Croatia.
6. Larsen, M. A. (2017). International service-learning: Rethinking the role of emotions. *Journal of Experiential Education*, 40(3), 279–94.
7. Marco-Gardoqui, M., Eizaguirre, A., & García-Feijoo, M. (2020). The impact of service-learning methodology on business schools' students worldwide: A systematic literature review. *PLoS ONE*, 15(12).
8. McGorry, S. Y. (2012). No significant difference in service learning online. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 16(4), 45-54.
9. Pazos, P., Cima, F., Kidd, J., Ringleb, S., Ayala, O., Gutierrez, K., & Kaipa, K. (2020). Enhancing Teamwork Skills Through an Engineering Service-learning Collaboration. *2020 ASEE Virtual Annual Conference Content Access*, Virtual Online.
10. Prentice, M., Garcia, R. M. (2000). Service learning: the next generation in education. *Community College Journal of Research and Practice*, 24(1), 19–26.
11. Toncar, M. F., Reid, J. S., Burns, D. J., Anderson, C. E., & Nguyen, H. P. (2006). Uniform assessment of the benefits of service learning: The development, evaluation, and implementation of the SELEB scale. *Journal of Marketing Theory and Practice*, 14(3), 223-238.
12. Warren, J. L. (2012). Does service-learning increase student learning? A meta-analysis. *Michigan journal of community service learning*, 18(2), 56-61.